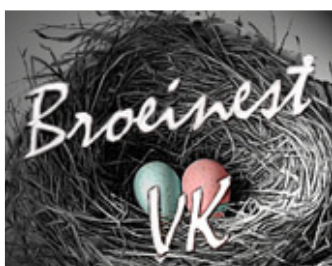

deVolksknar

Memo nr 87 van het Genootschap van Ouwe Knarren van de Volkskrant

e-mail: volksknar@gmail.com

De jaren 1960 tot 1980 waren woelige jaren in de geschiedenis van de Volkskrant. Enkele ouwe knarren vertellen hoe zij die tijd in de maatschappij én op de redactie hebben beleefd. Deel 11: hoe katholiek was de krant nog? De bijna 80-jarige Wim de Valk raadpleegt zijn geheugen.

Wim de Valk en het geruisloze afscheid van de katholieke achterban

De vraag is: wat gebeurde er destijds op de redactie. Verhitte discussies, plenaire vergaderingen?

Wim de Valk: 'Helemaal niets! Vrij kort voor de overgang van de Nieuwezijds naar de Wibautstraat hoorde de redactie ervan. Daar ligt namelijk een verband tussen. De verhuizing werd aangegrepen om de krant in één keer ook anders te gaan presenteren. Grafisch, opmaak, en ook de onderkop ging eruit.'

Wim de Valk (bijna 80) was in 1965 al een aantal jaren redacteur Financiën toen van hogerhand werd besloten de ondertitel 'Katholiek dagblad voor Nederland' te schrappen. Hij is afkomstig uit een rooms gezin uit Rotterdam, met sociale wortels. Hij is in zijn kinderjaren nog misdienaar geweest, maar zocht later buiten de kerk zijn eigen weg. Hij ging economie studeren en belandde via *De Maasbode* bij *de Volkskrant*. In het nest van Jan Damen, Ruud Horeman en Harry Rodenburg.

Hij woont - na 35 jaar Diemen - sinds een paar maanden in een pasklare flat in Zoetermeer. Ruime behuizing, mooi uitzicht en kinderen dichtbij. Hij heeft nog wel contact met oud-Volkskranters, bijvoorbeeld met Ad Overeem (bijna

95), maar verder niet veel.

De Volkskrant gold altijd als een katholiek dagblad. Totdat de onderkop opeens werd verwijderd. Toen gingen de ramen open: *aggiornamento!* In navolging van paus Johannes XXIII, de boerenpaus uit Bergamo, Noord-Italië.

Hoe waren jullie als redactie betrokken bij de besluitvorming over dat schrappen?

'Helemaal niet. Hoofdredacteur Jan van der Pluijm heeft die kwestie in geen enkele redactiebijeenkomst ter discussie gesteld. Ik heb het er laatst nog met Ad Overeem over gehad, en die zei: 'Ik wist ook van niks, het werd ineens aangekondigd.'

Van der Pluijm heeft wel overleg gevoerd met de Raad van Commissarissen, want die had een beslissende stem. Die raad was bepaald niet tegen.'

Was het geen overval?

'Nee, voor mij en menige collega eigenlijk niet. Dat woord 'katholiek' in de onderkop deed ons niet zoveel. De redactie was kennelijk in die jaren al voor een groot deel opgeschoven in die richting. Misschien was Van der Pluijm

bang voor een discussie, omdat hij zelf tot het laatst toe onzeker was. Achteraf bleek dat vrijwel alle redacteuren het geen halszaak vonden. De hele operatie is op de redactie geruisloos verlopen.'

Waar zat dat in?

'Het grootste deel van de jonge redactie was vrijzinniger dan de maatschappij op zich. Katholiek op de orthodoxe manier was er volgens mij geen een. Toen ik pas bij *de Volkskrant* werkte, hoorde ik iemand zeggen dat een collega wegens echtscheiding vroeger werd ontslagen. Vanuit de katholieke kerk werd immers gesteld: 'Zo'n man moet van nu af aan worden gemeden.' Eén rotte appel in de mand maakt al het gave fruit te schand. Toen dacht ik al: dit is geschift. Wie durft over een ander zijn echtscheiding te oordelen? Voor mij zou de betrokkene gewoon een collega zijn gebleven.'

De Raad van Commissarissen speelde een bepalende rol?

'De Raad van Commissarissen bestond vooral uit bestuurders van de KAB, de katholieke vakbond die oprichter en eigenaar was van *de Volkskrant*. De

Zie verder pagina 2

Vervolg van pagina 1

redactie had een vertegenwoordiger in die raad, de werknemerscommissaris. In die tijd was dat kunstredacteur Ad Odiijk. Hij was dus op de hoogte van alle discussies, maar was verplicht tot geheimhouding.

‘De commissarissen waren bezorgd over de trage groei van de oplage. Het woord ‘katholiek’ was voor niet-abonnees vaak een hinderpaal om de krant te nemen. De krant zou volgens de commissarissen ook wel aantrekkelijker geschreven en gepresenteerd kunnen worden.’

Pressie van de maatschappij?

‘In de maatschappij was er bijna een permanente discussie over de rol van de katholieken. In de aanvang vooral over de vraag of een katholiek ook lid van de PvdA kon worden. En nog indringender: of hij als PvdA’er in de Tweede Kamer of de gemeenteraad zou kunnen zitten.

‘Van der Pluijm moest bij het schrappen van de onderkop dus rekening houden met allerlei gevoeligheden. Vandaar dat hij in een Ten Geleide bij de overgang schreef dat *de Volkskrant* zich weliswaar niet meer expliciet als katholiek presenteerde, maar dat de krant wel door katholieke journalisten werd geschreven. Dat was eigenlijk flauwekul, een zoethoudertje. Het katholieke gehalte van veel journalisten was uiterst mager.’

Wie hadden toen vanuit de redactie een vinger in de pap? Ferd. Rondagh bijvoorbeeld, van de sociaal-economische redactie?

‘Geen idee. Met Ferd. Rondagh had ik niet zoveel. Die schreef grote, naar mijn mening weinig toegankelijke stukken. Rondagh kwam duidelijk uit de softe sector, waar graag moeilijke formuleringen worden gebruikt, om interessant te wezen. Hij zal het niet bewust gedaan hebben, maar hij kwam nu eenmaal uit dat nest. Rondagh en ik werkten ook op totaal verschillende terreinen. Het is best mogelijk dat Van der Pluijm indertijd Rondagh of een andere vertrouweling op de redactie heeft geraadpleegd.’

Waarom ging de redactie achteraf akkoord?

‘De meesten vonden het helemaal geen ingrijpende beslissing. Er was weinig discussie over. Als financiële redacteurs hadden we niets met dat woord katholiek. Wat ik schreef, was meer ingegeven door socialistische ideeën dan door religieuze overwegingen of de vage, zeer algemeen geformuleerde uitspraken in de sociale encyclieken *Rerum Novarum*

of *Quadragesimo Anno*. Ik heb bij de financiële redactie geen spoor van kritiek gehoord op het verdwijnen van de onderkop.’

Er bestond vrees voor abonneeverlies, vooral in Brabant en Limburg.

‘Vanaf zaterdag 25 september 1965 ontbrak in de krant de typering ‘Katholiek dagblad’. We hebben natuurlijk wel gedacht: ‘Wat gaan onze lezers doen?’ We dachten de gevolgen wel aan te kunnen. Er zouden natuurlijk lezers afhaken, maar de toestroom van nieuwe abonnees werd hoger ingeschat. Van der Pluijm zei na drie dagen dat er tien boze brieven waren binnengekomen. Dat was dus niet desastreus. Enfin, we hadden ook geen leegloop verwacht. Er was dan ook geen rampscenario gemaakt.’

Heb je nog een anekdote uit die tijd?

‘Ja. Kunstredacteur en dichter Gabriël Smit schreef bij katholieke hoogtijdagen altijd een vroom gedicht voor de voorpagina. De laatste keer gebeurde dat voor een kerstnummer en toen heeft de chef Nacht - ik denk Herman Leenes - dat uit de pagina gehaald. Hij wilde liever een nieuwsbericht op die plek.

‘Dat vond Gabriël Smit niet leuk. De redactionele ingreep kwam vervolgens aan de orde in de 12-uursvergadering. Daar werd een beetje gegniffeld en gelachen. Toen zei iemand: ‘Ach Gabriël, je verandert in je tekst Kerstmis toch gewoon in Pasen, dan kan je gedicht over een paar maanden mee! Het heeft de krant nooit meer gehaald.’

Han van Gessel
Jacques de Jong

Wim de Valk (rechts) in zijn driejarige periode van chef Nieuwsdienst, rond 1975. Op de rug gezien Hella Liefthing, midden Jacques de Jong. Foto Wim Ruigrok